

Austatud lugeja!

Eesti ühes kultusfilmis öeldu kohaselt on elu keeruline vaid siis, kui see ise keeruliseks elada. Kas seda mõtet saab parafraseerida ka üksikute elunähtuste kohta? Näiteks et juura on keeruline vaid siis, kui see keeruliseks mõelda?

Üheks keeruliseks mõtlemise näiteks on võlatunnistuse temaatika, mis ehk käesolevat Juridicat lugedes mõneti selgemaks saab. Võlaõigusseaduses reguleerib võlatunnistust üks paragrahv (§ 30), mis koosneb kolmest lõikest, kolmest lausest ja 57 sõnast. Lühike ja lõöv. Nagu seda on enamasti ka tekst sageli mitte enam kõige valgemaal ja sirgemal A4 lehel, millele kirjatööga mitteharjunud käsi on vedanud paar rida selle kohta, et tunnistab võlga ja kohustub selle tasuma. Ja siis tulevad juristid. Kas tegu on deklaratiivse või konstitutiivse võlatunnistusega? Või oleks õigem kasutada mõistepaari „abstraktne võlatunnistus“ ja „kausaalne võlatunnistus“? Kas võlatunnistusega loodi poolte vahel uus iseseisev, kausaalsuhtest sõltumatu kohustus või mitte? Kumba varianti tuleks eeldada? Äkki on tegu hoopis mitteõigustehingulise tunnistusega? Kuni kõik need keerulised sõnad ja küsimused järgnevad võlatunnistuse andmisele ning jäävad juristide vahele, on tavainimese jaoks kõik korras: õelgu lihtsaid asju nii keeruliselt kui ise tahavad! Peaasi, et asja tuum ei muutuks.

Kuid just tuumas ongi küsimus. Järjest sagedamini võib kohata lepinguid, mis sisaldab muuhulgas lauset: „Tegu on konstitutiivse võlatunnistusega.“ Kohtupraktikaga kursis olev jurist teab, milleks selline lepingupunkt hea või halb on (olenevalt sellest, kelle mätta otsast vaadata). Kuid kas ka lepingu sõlmijad teavad? Enamasti mitte. Kui neile seletada, siis tõenäoliselt jääb asjaosalistele meelde vaid see, et see võlatunnistuse asi on üks väga keeruline värk, millest võimaluse korral tuleb hoiduda. Mõni nutikam jätab keerulised sõnad aga meelde ja kasutab neid edaspidi teiste, mittevalgustatute antavates võlatunnistustes. Kujutagem nüüd ette olukorda, kus selleltsamalt kirjatööga mitteharjunud käe omanikult nõutakse võlatunnistuse alusel raha. Kas näiteks kõrgharidusega inimesel õnnestub kohtule selgeks teha, et ehkki ta teab nii sõna „konstitutiivne“ kui ka sõna „võlatunnistus“ tähendust, ei olnud tal aimugi, et tema antud võlatunnistus on vägagi eripärane ja üldsegi mitte see, mida ta tahtis?

Ehk siis eelnevat kokku võttes: alguses oli lihtsalt elu, siis tuli juura ja seepeale tuli keeruline elu. Mulle on jäänud mulje, et paljud näevadki juristi rolli eelkõige lihtsate asjade keeruliseks tegemises. Loomulikult on see lihtsustatud vaatenurk, kuid kas alati ülekohtune? Juristi ülesandeks olevat võtta kaasus lahti üksikuteks osadeks, seejärel otsida välja need osad, mis omavad õiguslikku tähendust, neid analüüsida ning lõpuks kõik osad uuesti kokku panna. Keeruline töö? Kindlasti. Aga kas ka tulemus peaks olema keeruline? Pigem mitte. Kui just tulemuse keerulisena näitamine ei ole vahend mõne muu eesmärgi saavutamiseks.

Geniaalsus pidi seisnema lihtsuses. Selleks et keerulisi asju lihtsalt edasi anda, on enamasti vaja seda keerulist läbi ja lõhki tunda ning tunnetada. Sellel teel saab juriste aidata muuhulgas õiguskirjandus. Samas on selge, et see, mis on kohane õigusteaduslikes väitlustes, ei pruugi olla kohane tavaelus. Nii ongi mul väga hea meel, kui keegi võtab Juridicas vaevaks kirjutada abstraktselt ja kausaalsest võlatunnistusest, kuid taunin katseid viia needsamad mõisted igapäevaellu. Sest seal on need enamasti sisutühjad sõnad, mis püüavad teha elu keeruliseks. Milleks seda? Elu on niigi keeruline, isegi kui me püüame seda lihtsalt elada.

Katrin Prükk